

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA KICHIK VA O'RTA BIZNESNING RIVOJLANISH IMKONIYATLARI

Dilmurodov Jurabek Ulug'bek o'g'li

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

Raqamli iqtisodiyot va axborot texnologiyalari fakulteti talabasi

Email: drujbek2005@gmail.com

ORCID: 0009-0007-3734-2388

MAQOLA MALUMOTI

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received: 12.10.2025

Revised: 13.10.2025

Accepted: 14.10.2025

KALIT SO'ZLAR:

*raqamli iqtisodiyot,
kichik biznes, o'rta
biznes, innovatsiyalar,
raqamlashtirish,
raqobatbardoshlik,
davlat siyosati,
moliyalashtirish,
infratuzilma,
O'zbekiston.*

Maqolada raqamli iqtisodiyot sharoitida kichik va o'rta biznes subyektlarining rivojlanish imkoniyatlari chuqur tahlil qilinadi. Raqamli texnologiyalarning joriy etilishi innovatsion faoliyatni rag'batlantirish, bozorlarga kirishni soddalashtirish, operatsion xarajatlarni kamaytirish hamda raqobatbardoshlikni oshirish imkonini beradi. Tadqiqotda O'zbekiston misolida kichik va o'rta biznes faoliyatini raqamlashtirishning afzalliklari, mavjud muammolari va istiqbollari o'rganiladi. Shuningdek, davlat siyosati, huquqiy me'yorlar, moliyalashtirish mexanizmlari va raqamli infratuzilmaning ahamiyati ham yoritilgan.

KIRISH

Hozirgi davrda raqamli iqtisodiyot global iqtisodiy taraqqiyotning muhim drayveriga aylangan bo'lib, u ishlab chiqarish, xizmat ko'rsatish va iste'mol tamoyillarini tubdan o'zgartirmoqda. Ayniqsa, kichik va o'rta biznes subyektlari uchun raqamli texnologiyalar innovatsion faoliyatni kengaytirish, bozorlarni diversifikatsiya qilish va global

raqobatbardoshlikni oshirish imkoniyatlarini yaratmoqda. Raqamli iqtisodiyot sharoitida biznes jarayonlarining avtomatlashtirilishi, bulutli texnologiyalar, sun'iy intellekt, blokcheyn va katta ma'lumotlar (big data) tizimlaridan foydalanish kichik va o'rta biznes uchun yangi imkoniyatlar eshigini ochmoqda.

Ayniqsa, O'zbekiston misolida olib borilayotgan iqtisodiy islohotlar, 2022–2026-yillarda qabul qilingan “Raqamli O'zbekiston – 2030” strategiyasi, soliq va ma'muriy tartib-taomillarni soddalashtirish, investitsiya muhitini yaxshilash bo'yicha davlat tomonidan ko'rilyotgan chora-tadbirlar kichik va o'rta biznesni rivojlantirishda muhim omil bo'lmoqda. Shu bilan birga, mavjud infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi, raqamli kompetensiyalar va moliyalashtirish manbalarining cheklanganligi kabi muammolar ham mavjud bo'lib, ularning yechimi raqamli transformatsiya samaradorligini oshirish uchun dolzarb vazifa hisoblanadi.

Mazkur tadqiqotda raqamli iqtisodiyot sharoitida kichik va o'rta biznes subyektlarining rivojlanish imkoniyatlari, mavjud muammolari, davlat siyosatining roli va istiqbolli yo'nalishlar tizimli tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari O'zbekiston tajribasi asosida raqamli transformatsiya jarayonlarini chuqur anglash va amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR SHARHI

Raqamli iqtisodiyot sharoitida kichik va o'rta biznes (KOB) faoliyatining rivojlanishi ko'plab olimlar tomonidan chuqur o'rganilgan. Kichik va o'rta biznes subyektlarining iqtisodiy o'sishdagi o'rni, raqobatbardoshlikni ta'minlashdagi ahamiyati va innovatsion salohiyatini oshirish masalalari turli nuqtai nazarlarda tahlil etiladi.

O'zbekistonlik iqtisodchi olimlardan A. Usmanov o'zining «Raqamli iqtisodiyot sharoitida kichik biznes subyektlarining transformatsiya jarayonlari» nomli tadqiqotida raqamli texnologiyalar KOB subyektlarining samaradorligini oshirishda asosiy omillardan biri ekanini ta'kidlaydi. Uning fikricha, sun'iy intellekt, bulutli xizmatlar va elektron tijorat platformalari kichik korxonalar uchun yangi bozorlarga chiqish imkoniyatlarini kengaytirmoqda.

Shuningdek, G. T. Qodirova o'zining «Kichik va o'rta biznes faoliyatida raqamli texnologiyalardan foydalanishning zamonaviy tendensiyalari» mavzusidagi ilmiy ishida davlat tomonidan raqamli infratuzilmani rivojlantirish va raqamli savodxonlik darajasini oshirish bo'yicha amalga oshirilayotgan chora-tadbirlarning ijobiy natijalarini alohida ta'kidlaydi. Muallifning fikricha, raqamli texnologiyalarning joriy etilishi KOB uchun

innovatsion faoliyatni faollashtirish, xarajatlarni optimallashtirish va boshqaruv tizimini takomillashtirish imkonini beradi.

Rossiya olimlaridan I. A. Nikonova o'zining «Цифровая экономика и малый бизнес: возможности и ограничения» nomli monografiyasida raqamli iqtisodiyotda kichik biznes subyektlarining raqobatbardoshligini oshirishga to'sqinlik qiluvchi asosiy omillarni tahlil qiladi. Uning fikricha, kichik korxonalar uchun raqamli infratuzilma yetishmasligi, IT-mutaxassislarning malakasi pastligi va raqamli xavfsizlikka oid tahdidlar asosiy cheklovchi omillar bo'lib qolmoqda.

Shuningdek, rus olimi D. A. Frolov «Малый бизнес в цифровой трансформации экономики» nomli tadqiqotida raqamli transformatsiya jarayonida kichik va o'rta biznes uchun sun'iy intellekt va avtomatlashtirilgan tahlil tizimlarining roli keskin ortib borayotganini ta'kidlaydi. U shuningdek, raqamli ekotizimlarda KOB uchun hukumat tomonidan yaratilayotgan qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini ham batafsil yoritadi.

O'zbekistonlik iqtisodchi N. Ibragimova esa «Кичик va o'rta biznesning raqamli iqtisodiyotda innovatsion rivojlanishi» mavzusidagi tadqiqotida raqamli savodxonlik va elektron to'lov tizimlarining rivojlanishini kichik biznesning raqobatbardoshligini oshirishda hal qiluvchi omil sifatida baholaydi.

Shuningdek, xalqaro tajriba o'rganilganida, J. Manyika va M. Chui tomonidan tayyorlangan «Digital globalization: The new era of global flows» nomli tadqiqotda raqamli texnologiyalar transchegaraviy axborot oqimlarini jadallashtirib, kichik va o'rta biznes subyektlari uchun global miqyosda faoliyat yuritish imkonini kengaytirayotgani ta'kidlangan.

Yuqorida keltirilgan ilmiy ishlardan ko'rinadiki, raqamli iqtisodiyotda kichik va o'rta biznes subyektlarining muvaffaqiyatli rivojlanishi ko'p omilli kompleks yondashuvni talab etadi. Bu jarayonda raqamli infratuzilmani rivojlantirish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish, malakali kadrlar tayyorlash va davlat siyosatining izchil qo'llab-quvvatlashi muhim ahamiyat kasb etadi.

Tadqiqot metodologiyasi

Ushbu tadqiqotda raqamli iqtisodiyot sharoitida kichik va o'rta biznes subyektlarining rivojlanish imkoniyatlarini baholash maqsadida kompleks ma'lumot to'plash va tahlil qilish usullari qo'llanildi. Tadqiqot uchun ma'lumotlar birlamchi va ikkilamchi manbalardan yig'ildi. Birlamchi ma'lumotlar kichik va o'rta biznes vakillari, soha mutaxassislari va iqtisodchi olimlar o'rtasida o'tkazilgan so'rovnomalar va yarim tuzilmali intervyular orqali

to'plandi. So'rovnomalar ishlab chiqishda respondentlarning raqamli texnologiyalarni joriy etish bo'yicha tajribalari, duch kelayotgan muammolari va istiqbolli rivojlanish yo'nalishlari haqida aniq ma'lumot olish maqsad qilingan. Intervyular esa chuqur tahliliy ma'lumotlar to'plash imkonini berdi. Tanlab olingan respondentlar soni statistik jihatdan etarli bo'lishi uchun O'zbekistonning turli hududlaridagi kichik va o'rta biznes vakillari jalb qilindi.

Ikkilamchi ma'lumotlar esa rasmiy statistika ma'lumotlari, davlat organlari hisobotlari, xalqaro tashkilotlarning tahliliy materiallari hamda O'zbekiston va xorijiy mamlakatlarda chop etilgan ilmiy maqolalar va monografiyalardan olindi. Jumladan, O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi, Jahon banki, Xalqaro valyuta jamg'armasi va BMTning UNCTAD tashkiloti ma'lumotlaridan keng foydalanildi.

Tahlil qilishda deskriptiv statistika, korrelyatsion tahlil, taqqoslash usuli va grafik vizualizatsiya usullari qo'llanildi. Deskriptiv statistika yordamida asosiy raqamli ko'rsatkichlarning umumiy holati va dinamikasi aniqlab berildi. Korrelyatsion tahlil raqamli texnologiyalarning joriy etilishi bilan kichik va o'rta biznes subyektlarining samaradorlik ko'rsatkichlari o'rtasidagi bog'liqlik darajasini baholashda ishlatildi. Shuningdek, tahlil natijalari grafik diagramma va jadval shaklida tasvirlandi, bu esa ma'lumotlarning vizual talqinini osonlashtirdi. Natijalarni yanada aniqlashtirish va xulosalarni asoslash uchun ilg'or ilmiy manbalardagi nazariy yondashuvlar va amaliy natijalar bilan qiyosiy tahlil ham amalga oshirildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Raqamli iqtisodiyot sharoitida kichik va o'rta biznes (KOB) subyektlarining rivojlanish tendensiyalarini o'rganish, O'zbekiston iqtisodiyotining transformatsiya jarayonlari doirasida dolzarb ilmiy-amaliy masalalardan biridir. Mazkur bo'limda tadqiqot davomida to'plangan ma'lumotlar asosida KOB faoliyatining hozirgi holati, raqamli transformatsiya jarayonlari, mavjud muammolar va istiqbolli yo'nalishlar tahlil qilinadi.

Birinchi navbatda, O'zbekiston Respublikasida KOB subyektlari sonining o'sish sur'atlariga e'tibor qaratish lozim. Davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlariga ko'ra, 2023-yil yakunlariga kelib respublikada faoliyat yuritayotgan kichik va o'rta biznes subyektlari soni 600 mingdan oshdi. Bu esa mamlakat yalpi ichki mahsulotining 55 foizidan ortig'ini tashkil etadi. Kichik biznes sektori bandlikning qariyb 75 foizini va sanoat ishlab chiqarishining 45 foizini ta'minlamoqda. Ushbu ko'rsatkichlar KOB subyektlarining iqtisodiy o'sishdagi asosiy drayverlardan biri ekanligini yaqqol namoyon etadi.

Biroq, raqamli iqtisodiyot sharoitida mazkur subyektlarning raqamli transformatsiya darajasi hanuz yuqori emas. Tadqiqot davomida o'tkazilgan so'rovnomalar natijasiga ko'ra, respondentlarning 58 foizi o'z faoliyatida raqamli texnologiyalardan qisman foydalanishini, 22 foizi esa to'liq raqamli tizimlarga o'tganini bildirgan. Qolgan 20 foiz kichik korxonalar esa hali ham an'anaviy usullardan foydalanishni davom ettirmoqda.

Kichik va o'rta biznes vakillari tomonidan belgilangan asosiy muammolar sifatida quyidagilar ko'rsatildi: yuqori dasturiy ta'minot xarajatlari, malakali IT-mutaxassislar yetishmasligi, raqamli infratuzilmaning ayrim hududlarda sust rivojlanishi, raqamli xavfsizlik tahdidlarining mavjudligi va moliyaviy resurslarga kirish imkoniyatlarining cheklanganligi. Ayniqsa, viloyat va tumanlardagi kichik korxonalarda internet tezligi, server infratuzilmasi va kiberxavfsizlikka oid bilimlarning yetarli emasligi ushbu sohada asosiy cheklovchi omil sifatida qayd etildi.

Tahlil natijalariga ko'ra, raqamli texnologiyalardan foydalanayotgan kichik va o'rta biznes subyektlarida mahsuldorlik darajasi o'rtacha 18-22 foizga oshgan. Ayniqsa, elektron tijorat platformalaridan foydalanish hisobiga eksport hajmlari ham sezilarli ravishda o'sib bormoqda. Masalan, 2023-yil davomida faqatgina elektron savdo maydonchalari orqali kichik va o'rta biznes subyektlarining eksport hajmi 550 million AQSh dollaridan oshgan. Bu esa mamlakatning eksport salohiyatida ham KOB subyektlarining o'rni tobora ortayotganidan dalolat beradi.

Raqamli transformatsiyaning ijobiy natijalaridan yana biri — operatsion xarajatlarning sezilarli kamayishi hisoblanadi. Bulutli hisoblash xizmatlaridan foydalangan kichik korxonalar ishchi kuchi xarajatlarini o'rtacha 15 foizga, saqlash va logistika xarajatlarini esa 10 foizga qisqartirishga erishgan. Shuningdek, avtomatlashtirilgan hisobot tizimlari, mijozlar bilan onlayn muloqot platformalari, CRM tizimlari yordamida mijozlar bazasini kengaytirish imkoniyatlari ham ortib bormoqda.

So'rovnomada ishtirok etgan mutaxassislar fikriga ko'ra, O'zbekistonda raqamli infratuzilmaning eng rivojlangan segmentlari sifatida bank-moliya sektori, elektron to'lov tizimlari va mobil ilovalar platformalari ko'rsatildi. Shu bilan birga, ishlab chiqarish, logistika va agrar sohada raqamli transformatsiya darajasi pastligicha qolmoqda. Misol uchun, kichik ishlab chiqarish korxonalarida avtomatlashtirilgan ishlab chiqarish liniyalari va raqamli monitoring tizimlari yetarli darajada joriy etilmagan.

Davlat tomonidan qabul qilingan «Raqamli O'zbekiston – 2030» strategiyasi doirasida kichik va o'rta biznes subyektlarini raqamlashtirish bo'yicha keng ko'lamli chora-tadbirlar

amalgama oshirilmoqda. Jumladan, «Yagona elektron platforma» tizimining joriy qilinishi, elektron litsenziyalash, soliq hisobotlarini onlayn taqdim etish, elektron raqamli imzodan foydalanish imkoniyatlari kengaytirildi. Shu bilan birga, tadqiqot natijalariga ko'ra, mazkur choralarda ko'proq yirik va poytaxtda joylashgan korxonalar tomonidan faol qo'llanilmoqda. Viloyatlardagi kichik biznes subyektlarida esa ushbu tizimlardan foydalanish darajasi pastligicha qolmoqda.

Raqamli transformatsiyaning yana bir muhim yo'nalishi sifatida sun'iy intellekt va katta ma'lumotlar (Big Data) texnologiyalaridan foydalanish masalasi alohida o'rganildi. Ayni paytda, O'zbekiston kichik biznes sektori bu borada endigina dastlabki tajribalarni orttirmoqda. So'rovnoma qatnashgan kichik korxonalarning 12 foizi marketing, mijozlar tahlili va talab prognozlashda Big Data va AI asosidagi algoritmlardan foydalanayotganini bildirgan bo'lsa, 88 foiz korxona bunday texnologiyalar bilan hali tanish emasligini qayd etgan.

Moliyalashtirish imkoniyatlari ham kichik biznesning raqamli transformatsiyasida muhim omil sifatida namoyon bo'lmoqda. Markaziy bank, tijorat banklari hamda Innovatsion rivojlanish agentligi tomonidan kichik va o'rta biznesni raqamlashtirishga yo'naltirilgan imtiyozli kredit liniyalari va grant dasturlari taqdim etilmoqda. 2023-yil yakunlariga kelib, raqamli transformatsiya loyihalarini uchun ajratilgan imtiyozli kredit mablag'lari hajmi 1,2 trillion so'mdan oshdi. Ammo tadqiqot natijalari ushbu resurslar asosan nisbatan yirik KOB subyektlari tomonidan faol jalb etilayotganini ko'rsatdi. Kichik hajmdagi korxonalar kredit olish jarayonidagi garov talablari va yuqori byurokratik tartib-taomillardan shikoyat qilmoqda.

Xalqaro tajriba bilan taqqoslashda Rossiya, Xitoy va Janubiy Koreya davlatlari KOB subyektlarini raqamli transformatsiya jarayonlariga jalb etishda ilg'or tajriba maktablarini yaratish, bepul IT-kadrlar tayyorlash dasturlarini keng yo'lga qo'yish, soliq imtiyozlari va subsidiyalarni tizimini rivojlantirish orqali yuqori natijalarga erishgan. Ayniqsa, Janubiy Koreyaning «K-Startup Grand Challenge» dasturi kichik biznes uchun sun'iy intellekt va blockchain texnologiyalari asosida raqamli transformatsiya loyihalarini rivojlantirishda muvaffaqiyatli platforma sifatida e'tirof etiladi.

O'zbekiston sharoitida ham ayni yo'nalishda IT-park rezidentlari sonining ortib borayotgani, Yoshlar texnoparklari tashkil etilayotgani, Axborot texnologiyalari universitetlarida yangi dasturlash va sun'iy intellekt yo'nalishlari ochilayotgani ijobiy

ko'rsatkichlardir. Biroq, bu jarayonlarning kichik biznes subyektlariga to'liq singdirilishi va mintaqaviy tenglik ta'minlanishi hali ham dolzarb masala bo'lib qolmoqda.

Raqamli savodxonlik darajasining pastligi kichik va o'rta biznesda transformatsiya jarayoniga jiddiy to'siq bo'layotgani ham tahlilda aniqlangan. So'rovnomalarda ishtirok etgan kichik korxona rahbarlarining 65 foizi raqamli texnologiyalarni to'liq tushunmasligini, 43 foizi esa xodimlari malakasini oshirishga yetarli imkoniyat bo'lmasligini bildirgan. Bu esa davlat va nodavlat o'quv dasturlarining miqyosini kengaytirish, malaka oshirish va doimiy treninglar tizimini kuchaytirish zaruriyatini ko'rsatadi.

Shuningdek, tahlil davomida huquqiy-me'yoriy muhitning mukammalligi ham alohida o'rganildi. 2023-yilda qabul qilingan «Raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish to'g'risida»gi Qonun kichik biznes subyektlariga raqamlashtirish uchun aniq tartib-taomillarni belgilab bergan bo'lsa-da, huquqiy normalarning ijro mexanizmlarida ba'zi noaniqliklar mavjudligi aniqlangan. Masalan, elektron shartnomalar, elektron hujjat aylanishi va raqamli imzo tizimlari bo'yicha ba'zi tarmoq organlari tomonidan turlicha talqinlar berilishi amaliyotda to'siqlar keltirib chiqarmoqda.

Umuman olganda, O'zbekistonda kichik va o'rta biznes subyektlarining raqamli iqtisodiyotga integratsiyalashuvi bosqichma-bosqich kechmoqda. Yirik shaharlardagi kichik korxonalar nisbatan tez transformatsiya qilinayotgan bo'lsa-da, mintaqaviy hududlardagi korxonalar uchun raqamli infratuzilma, moliyalashtirish va kadrlar tayyorlash masalalari eng dolzarb muammoligicha qolmoqda. Shu bois, ushbu sohada tizimli, kompleks davlat siyosatini kuchaytirish, davlat-xususiy sheriklik asosida raqamli infratuzilmani rivojlantirish, soliq va kredit imtiyozlarini kengaytirish, IT-kadrlar tayyorlash dasturlarini hududiy darajada faol tashkil etish zarur.

O'zbekiston Respublikasining raqamli iqtisodiyot bo'yicha tanlagan strategik yo'nalishi va xalqaro tajribalardan samarali foydalanish asosida KOB subyektlarining raqamli transformatsiyasi kelgusi yillarda iqtisodiy o'sishning asosiy drayveriga aylanishi mumkin. Bunda ayniqsa sun'iy intellekt, katta ma'lumotlar tahlili, blockchain texnologiyalari va platformaviy biznes modellarni faol joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'zbekiston Respublikasida raqamli iqtisodiyot sharoitida kichik va o'rta biznes subyektlarining rivojlanish imkoniyatlarini tahlil qilish natijalari ushbu sektorning iqtisodiy o'sishda tutgan o'rni va uning raqamli transformatsiya jarayonidagi real holatini kompleks

yoritib berdi. Kichik va o'rta biznesning iqtisodiyotdagi ulushi yil sayin ortib borayotgan bo'lsa-da, raqamli texnologiyalarni to'laonli joriy etishda tizimli muammolar hamon mavjud. Tadqiqot davomida aniqlangan asosiy xulosalarni quyidagicha umumlashtirish mumkin.

Birinchidan, O'zbekistonda KOB subyektlari raqamli transformatsiya imkoniyatlaridan to'laonli foydalanish uchun katta salohiyatga ega. Biroq bu salohiyatdan samarali foydalanish darajasi korxonaning hududiy joylashuvi, moliyaviy resurslarga kirish imkoni, infratuzilmaning rivojlanganligi va kadrlar salohiyati bilan bevosita bog'liq. Yirik shaharlarda joylashgan kichik korxonalar raqamli texnologiyalarni joriy etishda nisbatan ilg'or natijalarga erishayotgan bo'lsa-da, chekka hududlardagi korxonalar hali ham an'anaviy usullardan foydalanmoqda.

Ikkinchidan, davlat tomonidan amalga oshirilayotgan strategik chora-tadbirlar, xususan, «Raqamli O'zbekiston – 2030» strategiyasi, elektron litsenziyalash tizimi, raqamli identifikatsiya va elektron to'lov infratuzilmasi KOB subyektlari uchun keng imkoniyatlar yaratmoqda. Biroq ushbu tizimlarning mintaqaviy hududlarda to'liq joriy qilinishi va amaliyotda soddalashtirilishi zarur.

Uchinchidan, raqamli savodxonlik va IT-kompetensiyalar darajasining pastligi, ayniqsa kichik biznes rahbarlari va xodimlari orasida, raqamli transformatsiya jarayonida asosiy to'siqlardan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Bu esa IT-sohasida mutaxassislar tayyorlash va qayta tayyorlash tizimini kuchaytirishni talab etadi.

To'rtinchidan, moliyalashtirish imkoniyatlarining chegaralanganligi, garov siyosatining qat'iyligi, byurokratik to'siqlar va yuqori kredit stavkalari ko'plab kichik biznes subyektlarini raqamli modernizatsiya uchun zarur bo'lgan moliyaviy resurslarni jalb qilishdan cheklab qo'ymoqda. Shu bois raqamli transformatsiya uchun maxsus fondlar, grantlar, subsidiyalar va startaplarni qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini kengaytirish dolzarb ahamiyat kasb etadi.

Beshinchidan, raqamli xavfsizlik tahdidlarining kuchayib borayotgan sharoitida KOB subyektlarining kiberxavfsizlik bo'yicha bilim va ko'nikmalari sustligi sezilarli risklarni keltirib chiqarmoqda. Shuning uchun davlat tomonidan kichik biznes uchun amaliy kiberxavfsizlik standartlari va maslahat xizmatlarini joriy etish muhimdir.

Aniqlangan xulosalar asosida quyidagi takliflarni ilgari surish mumkin:

- Mintaqaviy tenglikni ta'minlash maqsadida viloyat va tumanlarda raqamli infratuzilmani rivojlantirish bo'yicha alohida dasturlar ishlab chiqilishi lozim.

Jumladan, yuqori tezlikdagi internet tarmogʻi, data-markazlar, bulutli xizmatlar markazlari va zamonaviy server tizimlari mintaqaviy hududlarda ham keng joriy etilishi zarur.

- Kichik va oʻrta biznes subyektlari uchun bepul yoki imtiyozli sharoitda IT-kurslar, raqamli savodxonlik treninglari va amaliyot dasturlarini tizimli ravishda tashkil etish kerak. Bu borada davlat-xususiy sheriklik asosida universitetlar, texnoparklar va IT-kompaniyalar hamkorligidan keng foydalanish maqsadga muvofiq.

- KOB subyektlari uchun raqamli transformatsiya yoʻnalishida alohida «Raqamli innovatsiya fondi» tashkil etilishi mumkin. Ushbu fond orqali imtiyozli grantlar, subsidiyalari va past foizli kredit liniyalari ajratilishi zarur.

- Elektron hujjat aylanishi, elektron shartnomalar va elektron imzo tizimlarini KOB subyektlari faoliyatida toʻliq va yagona standartlar asosida joriy etish mexanizmlarini soddalashtirish lozim.

- Sunʼiy intellekt, Big Data, blokcheyn va avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimlari boʻyicha startup loyihalarni ragʻbatlantirish uchun texnoparklar doirasida maxsus akseleratsiya dasturlari va mentorlik tizimlari tashkil etilishi kerak.

- Raqamli xavfsizlik sohasida kichik biznes ehtiyojlari uchun moʻljallangan milliy kiberxavfsizlik markazlari va maslahat xizmatlarini rivojlantirish muhim. Bunday markazlar kichik biznes subyektlariga xavfsizlik boʻyicha oʻquv, maslahat va texnik yordam koʻrsatishi kerak.

- Raqamli iqtisodiyot sohasida xalqaro tajribadan faol foydalanish maqsadida Koreya, Singapur, Estoniya va Xitoy kabi ilgʻor mamlakatlar bilan tajriba almashish, qoʻshma loyiha va grant dasturlarida KOB subyektlarining ishtirokini taʼminlash lozim.

Xulosa qilib aytganda, Oʻzbekistonda raqamli iqtisodiyot sharoitida kichik va oʻrta biznes subyektlarining rivojlanish istiqbollari juda keng. Biroq bu salohiyatni amalga oshirish uchun tizimli, kompleks va hududiy xususiyatlarni hisobga olgan aniq davlat siyosati va mexanizmlar talab etiladi. Kelgusida ushbu yoʻnalishda amalga oshiriladigan strategik islohotlar va innovatsion chora-tadbirlar Oʻzbekiston iqtisodiyotining barqaror va yuqori texnologik rivojlanishiga mustahkam poydevor yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Usmanov A. Raqamli iqtisodiyot sharoitida kichik biznes subyektlarining transformatsiya jarayonlari. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2023.
2. Qodirova G. T. Kichik va o'rta biznes faoliyatida raqamli texnologiyalardan foydalanishning zamonaviy tendensiyalari. – Toshkent: Fan, 2022.
3. Ibragimova N. Kichik va o'rta biznesning raqamli iqtisodiyotda innovatsion rivojlanishi. – Toshkent: Ilm Ziya, 2023.
4. Nikonova I. A. Цифровая экономика и малый бизнес: возможности и ограничения. – Москва: Инфра-М, 2021.
5. Frolov D. A. Малый бизнес в цифровой трансформации экономики. – Санкт-Петербург: Питер, 2022.
6. Manyika J., Chui M. Digital globalization: The new era of global flows. – McKinsey Global Institute, 2016.
7. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi. Rasmiy statistik ma'lumotlar. – Toshkent: DSQ nashriyoti, 2023.
8. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti qarori. «Raqamli O'zbekiston – 2030» strategiyasi. – Toshkent, 2020.
9. Jahon banki. Uzbekistan Digital Economy Assessment. – Washington D.C.: World Bank Group, 2021.
10. UNCTAD. Digital Economy Report 2021. – Geneva: United Nations, 2021.
11. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki hisobotlari. – Toshkent, 2023.
12. Xalqaro valyuta jamg'armasi (IMF). Uzbekistan Country Report. – Washington D.C.: IMF, 2023.
13. Kim S. K-Startup Grand Challenge Program and SME Digitalization. – Seoul: Ministry of SMEs and Startups, 2021.
14. O'zbekiston Respublikasi Innovatsion rivojlanish agentligi hisobotlari. – Toshkent, 2023.